

Pictorul Stefan Jäger

Pe vremea când pictorul șvab Stefan Jäger, care în ziua de 28 mai împlinește 80 de ani, s-a statornicit în Jimbolia, după anii săi de părăsire și ucenicie, aici era domeniul contelui Csekonic. Atunci, în 1910, creștea în comună pătura moșierească, ce s-a lăsat pătrunsă de ideea de „națiune stăpânitoare” și a vrut să arate astfel că ea este ceva deosebit. În măsura în care s-au înființat aici mori, țiglarii, fabrici, s-a dezvoltat și un proletariat industrial, prin care s-a transformat însăși structura populației. Câte contradicții ascundea această mare comună pătrunsă de larva caleștilor grofești trecătoare și de huruitul sirenelor fabricilor, tinzând febril spre o așezare citadină! Câte contradicții între renumele comunei de a fi o „Athenă șvabească în pusă”, — datorită atelierului lui Stefan Jäger, — și mîrșăvia capitalistă de după primul război mondial, când după exproprierea latifundiilor moșierești, în cupto-ul lui Threiss s-a ars „drept combustibil, bibliotecă rămasă fără ocrotire, ale cărei începuturi datează încă din secolul 17 și 18! În aceeași comună, care a înălțat, în parc, un monument binefăcătorului celor suferinzi, medicului umanist dr. Ludwig Diel, au fost omorîți cîțiva ani mai tîrziu șapte bărbați, fiindcă au visat și au vrut să sacrifice totul pentru o lume plină de umanitate, de dreptate.

A ocupat oare Stefan Jäger, — care timp îndelungat a fost privit cu un surîs îngăduitor drept un pictor mărunț și îngust al genului nevinovat, al luminosului neproblematic, — în mijlocul acestor încordări, în felul său o poziție, un loc, care, cel puțin în mod mijlocit, să exprime realitatea timpului său?

Născut în 1877 în Cenei, ca fiu al unui bărbier felcer, s-a format ca pictor studiind la Budapesta, Viena, München și Venetia. Perioada cea mai lungă din viața sa a fost un singuratic, un izolat, prin voința sa proprie. Să ne imaginăm situația de atunci. Era în fața izbucnirii primului război mondial. Furtuna se apropia, furtună prin care gloria grofilor trebuia să apună. Însă în anul 1910 ea era încă neatinsă. Nu trebuie oare să acceptăm atunci, în asemenea condiții, singurătatea lui Jäger, prin care pictorul a putut să se ferească

de a nu fi sluga grofilor? Această singurătate a avut efectul că pictorul n-a cedat ispitelor de a deveni un portretist lingușitor al moșierimii, nici pe atunci, și nici pe mai tîrziu, în timpul dintre cele două războaie mondiale.

Cîtorva le-a părut că pictura lui Jäger trăiește în medii unde pericolul amenință culorile de a fi înghițite de cenușul prozaic al cotidianului și unde „vocile lăuntrice” ar trebui să amuțească într-o bună zi într-un mod fatal. Cine nu-și aduce aminte de îndrăgostiții de artă exaltați fără rost și de împletitura enigmatică de isme? Toate acestea au pătruns și la noi. Și la noi au existat ignoranți ai realității și dogmatici ai fantasticului. Această breaslă a „visătorilor”, care au destinat paletelor lor proprii o viață dependentă de împrejurări, l-au privit pe Jäger întrutotul ca un pisc în nori spre o adîncime de nemăsurat.

Din cauza fidelității sale pentru ceea ce e substanțial și uman, Jäger a fost pe de o parte compătimit, iar pe de altă parte considerat drept un biet pictor „de la țară” și pecetluit ca un reprezentant al unui gust de artă mai mult sau mai puțin vulgar. Ceea ce a părut ca factor negativ, — atașamentul său necondiționat față de realitate — acesta este de fapt lucrul cel mai de preț, pozitivul care-l prețuim noi, cei contemporani, atît de mult în creația sa. De cînd a creat „Colonizarea șvabilor în Banat” — acest mare triptic despre drumul, sosirea și colonizarea acelor care împinși de nevoi au pornit să-și caute o patrie nouă prin munca lor, — el a rămas credincios principiului despre omul care se impune prin munca sa și care-și înfrumusețează viața prin zile de sărbători specifice. Un astfel de imn al omului, omul care prin munca celor două mîini ale sale își creează un cămin și cucereste noi pămînturi plugului, poate fi considerat drept un protest împotriva grozăviilor aduse asupra omenirii prin cele două incendii mondiale. Protestul îmbracă mai multe aspecte. Unul din aceste aspecte reiese din tablourile sale, unde se îndreaptă împotriva mașinațiilor întreprinse contra umanității, contra demnității umane.

Franz Liebhard Pictorul Stefan Jäger
(Fortsetzung)

Încă nu s-a apreciat îndeșul faptul că Jäger a rămas pînă la adînci bătrînețe fidel, valorilor umane, față de frumosul vieții, față de poporul simplu; nu s-a apreciat îndeșul dragostea sa pentru tot ceea ce aparține poporului, începînd cu roata de tors, pînă la fațada barocă a caselor sătești, de la buchetul de rugă („Kerweih-strauss“) pînă la freza în codițe prinse și portul fetelor bogat, festiv.

Pe lîngă sutele sale de tablouri, răs-pîndite prin întregul Banat, însemnătatea lui Jäger este oglindită prin bogatele sale mape, conținînd schițe, care recent au fost cumpărate de către Muzeul regional al Banatului. Aceste mape reprezintă un adevărat tezaur de documente folclorice din viața populară șvăbească. Munca de observație depusă de pictor timp de decenii este cuprinsă în aceste foi de mărime diferită, în aceste schițe în acuarelă, creion și tuș. Aici găsim portul festiv din Beșenova Nouă, sărbătorirea recoltei, pe urmă perechi din Bacova dansînd, femei din Becicherecul Mic dansînd, o cameră țărănească din Zăbrani, serenada la revelion a unei fanfare țărănești și lîngă ei o băscuță pentru femei, din Săcălaz. Urmează Bencecul German și Crucești, Giarmata și Frumușeni și multe altele: fiecare foaie, o comoară.

Cele mai semnificative lucrări din acest material bogat vor fi publicate, după planul conducerii Muzeului regional, într-o ediție colorată, ca album etnografic al porturilor. Astfel se va întoarce la popor ceea ce aparține poporului, prin pictorul său, drept reoglindire a forței creatoare pe care o posedă și drept mărturie pentru faptul că în patria noastră cultura popoarelor se bucură într-un mod egal de îngrijire, necunoscînd deosebiri între populații de diferite limbi și de tradiții culturale diferite.

FRANZ LIEBHARD

Case țărănești
șvăbești

